

Η γονεϊκή συμμετοχή/εμπλοκή για την επιτυχή μάθηση των παιδιών

Παναγιώτα Χουλιάρα-Σιδερά
Msc, Ανθρωπιστικών Σπουδών
sidera1965@gmail.com

Περίληψη

Η οικογένεια καθορίζει σε σημαντικό βαθμό πολλά στοιχεία της αναπτυξιακής πορείας του παιδιού, αφού, μέσα στα πλαίσιά της, δημιουργούνται τα πρώτα στηρίγματα για την κοινωνική, ψυχική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη. Η κατανόηση του κόσμου από τα παιδιά και η πορεία τους μέσα σε αυτόν επιτυγχάνεται με τη διαπαιδαγώγηση που λαμβάνουν από τους γονείς. Φτάνοντας στη σχολική ηλικία, το σχολικό σύστημα, μέσα από την παιδαγωγική του μορφή και οργάνωση, συνεχίζει το έργο της οικογένειας και συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση και την εκπαίδευσή τους. Η συνεργασία σχολείου-οικογένειας αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή μάθηση των παιδιών.

Λέξεις-κλειδιά: γονεϊκή εμπλοκή, γονεϊκή συμμετοχή, μάθηση.

1. Εισαγωγή

Η οικογένεια είναι ένας σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην ανάπτυξη του παιδιού. Για το παιδί, η οικογένεια είναι το πρώτο κοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, οι γονείς είναι οι πρώτοι δάσκαλοι των παιδιών και θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στις αρχικές απόψεις που θα σχηματίσουν για τη μάθηση. Οι πεποιθήσεις των γονιών, οι προσδοκίες και η γενικότερη στάση τους σχετικά με την εκπαίδευση έχουν μια βαθιά επίδραση στην αντίληψη που θα διαμορφώσει το παιδί για το σχολείο. Το οικογενειακό περιβάλλον που στηρίζει, ενθαρρύνει και τρέφει την επιδίωξη της μάθησης, είναι συχνά ο πιο καθοριστικός παράγοντας της σχολικής επιτυχίας. Η μάθηση είναι αποτελεσματικότερη, σταθερότερη και ευκολότερη όταν συνοδεύεται από ευχάριστο συναίσθημα.

Είναι σπουδαίο να διδάσκεται το παιδί από το γονιό που είναι το πιο κοντινό και αγαπημένο του πρόσωπο. Με αυτά τα δεδομένα θα πρέπει ο γονιός, τις ώρες που είναι με το παιδί του στο σπίτι να οδηγηθεί στην επινόηση παιχνιδιών που θα δώσουν χαρά στο παιδί, θα το απασχολήσουν δημιουργικά και θα του καλλιεργήσουν τις νοητικές λειτουργίες και τις σωματικές δεξιότητες. Η σχέση σχολείου και οικογένειας αποτελεί παραδοσιακά ένα πεδίο πλούσιου θεωρητικού διαλόγου και ερευνητικού ενδιαφέροντος γιατί έχει συνδεθεί με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την προαγωγή των ακαδημαϊκών, κυρίως, επιτευγμάτων των παιδιών και γενικότερα την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας τόσο της οικογένειας όσο και του σχολείου ως φορέων εκπαίδευσης και κοινωνικοποίησης.

Η γονεϊκή εμπλοκή, όρος που έχει ταυτιστεί με τη μελέτη της σύνδεσης ανάμεσα στο οικογενειακό και το εκπαιδευτικό πλαίσιο, περιγράφοντας τον τρόπο που οι γονείς συμμετέχουν στις μαθησιακές εμπειρίες του παιδιού, χρειάζεται να ενισχυθεί με δραστηριότητες, ώστε να εξελιχθεί σε γονεϊκή συμμετοχή για να επιτευχθεί ολόπλευρα η μάθηση και εκπαίδευση των παιδιών.

2. Γονεϊκή συμμετοχή/εμπλοκή

Η *γονεϊκή εμπλοκή* (parental involvement) αποτελεί αντικείμενο έρευνας όχι μόνο επειδή είναι μια ενδιαφέρουσα όψη της συμπεριφοράς των γονέων, αλλά και επειδή φαίνεται να επηρεάζει ποικιλότροπα την ανάπτυξη του παιδιού. Ο όρος έχει ταυτιστεί με τη μελέτη της σύνδεσης ανάμεσα στο οικογενειακό και το εκπαιδευτικό πλαίσιο, περιγράφοντας τον τρόπο που οι γονείς συμμετέχουν στις μαθησιακές εμπειρίες των παιδιών τους. Η γονική εμπλοκή αποτελεί σίγουρα προϋπόθεση για τη δόμηση της σχέσης σχολείου-οικογένειας.

Οι όροι *γονεϊκή εμπλοκή* και *γονεϊκή συμμετοχή* αν και έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς σαν συνώνυμα η μία της άλλης, στην πραγματικότητα εμπεριέχουν δύο διαφορετικές έννοιες. Η έννοια της *γονεϊκής εμπλοκής* έχει προσεγγιστεί με πολλούς τρόπους από διάφορους ερευνητές. Αναφέρεται σε διαδικασίες που δίνουν τη δυνατότητα στους γονείς να έχουν ρόλο στο τι γίνεται στη σχολική μονάδα, αλλά μόνο στο βαθμό και με τον τρόπο που θα καθορίσει το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου. Έτσι, οι γονείς περιορίζονται σε ρόλο θεατή εκδηλώσεων ή δραστηριοτήτων, που διοργανώνονται από το σχολείο για αυτούς, ή σε δραστηριότητες που μπορούν να περιγραφούν ως «γονεϊκά καθήκοντα» ή «εθελοντική εργασία»¹. Το φαινόμενο της εμπλοκής των γονέων δεν είναι μονοδιάστατο, αλλά έχει πολλές μορφές. Οι πιο συνηθισμένοι τύποι γονεϊκής εμπλοκής είναι: η εποπτεία της σχολικής και εξωσχολικής συμπεριφοράς του παιδιού, η βοήθεια στις εργασίες για το σπίτι, η ανάπτυξη των ενδιαφερόντων και της ευρύτερης προσωπικότητας του παιδιού και τέλος η επαφή των γονέων με το σχολείο².

Αντίθετα, η έννοια της γονεϊκής συμμετοχής περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα σχέσεων και δραστηριοτήτων που διαφοροποιούνται τόσο ως προς το περιεχόμενο και ως προς το στόχο, καθώς πρόκειται για μια πιο ουσιαστική σχέση που σχετίζεται με το μοίρασμα γνώσης, ευθυνών και εξουσίας. Συνεπάγεται την ισότητα ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέλη (εκπαιδευτικούς και γονείς) και προϋποθέτει αμοιβαίο σεβασμό, ανταλλαγή πληροφοριών, αισθημάτων καθώς και την από κοινού συμμετοχή στη διοίκηση του σχολείου και στη λήψη αποφάσεων σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης, τόσο σε επίπεδο τάξης του σχολείου όσο και στο επίπεδο της πολιτείας (Δαβαζόγλου & Κόκκινος, 2003). Στην περίπτωση αυτή οι γονείς ενδιαφέρονται για το συμφέρον ολόκληρου του σχολείου και του συνόλου των παιδιών που φοιτούν σε αυτό. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται ο καθορισμός των δικαιωμάτων και ευθυνών των δύο εταίρων, η διευκρίνιση ρόλων, διαδικασιών και κοινών λογοδοτήσεων και η διαπραγμάτευση πολιτικής, που να διασφαλίζουν την ενεργό και πλήρη συμμετοχή των γονιών στη διοίκηση και στη λήψη απόφασης (Stapes & Morris 1993; Soliman, 1995). Η μετατόπιση αυτή της ευθύνης, πολύ πιθανό να προαπαιτεί σε ένα βαθμό την επίσημη αναπροσαρμογή της διαχείρισης και λειτουργίας του σχολικού ή εκπαιδευτικού συστήματος³.

Σύμφωνα με την τρέχουσα βιβλιογραφία, δύο είναι οι κυριότεροι μηχανισμοί, σύμφωνα με τους οποίους η γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαίδευση των παιδιών προωθεί τη σχολική τους επίδοση. Σύμφωνα με το *πρώτο*, η εμπλοκή των γονέων αυξάνει τις γονεϊκές τους ικανότητες οι οποίες τους εφοδιάζουν καλύτερα για να βοηθήσουν τα παιδιά τους σε

¹ Συμεού, Λ. (2002). *Εμπλοκή των γονιών στο σχολείο: Η προοπτική των διευθυντών δημοτικής*. Πρακτικά VII Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου, 1, σσ. 263-273.

² Γεωργίου, Σ. «Παράμετροι και συνέπειες της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους» στη: *Σύγχρονη Εκπαίδευση* (2000 β), σσ. 57-64.

³ Συμεού, Λ. (2002).ό.π., σσ. 263-273.

διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με το σχολείο. Έτσι, ως γονείς, αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας με το προσωπικό του σχολείου, μαθαίνουν σημαντικές πληροφορίες για τις προσδοκίες του σχολείου για τη συμπεριφορά και για την αποτελεσματικότητα τους στα μαθήματα. Επιπλέον, μαθαίνουν πώς να βοηθάνε τα παιδιά τους με τα μαθήματα τους, έχοντας ως απώτερο στόχο να αυξήσουν τις επιδόσεις τους. Όταν οι γονείς αναμειγνύονται στις σχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους, συναντούν άλλους γονείς οι οποίοι τους παρέχουν πληροφορίες για τις σχολικές πρακτικές και πολιτικές που ακολουθούν οι ίδιοι και ανταλλάσσουν απόψεις για τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους. Οι γονείς μπορούν να πληροφορηθούν από άλλους γονείς ποιοι είναι καλοί και συνεργάσιμοι εκπαιδευτικοί και πως μπορούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία δύσκολες καταστάσεις (Pino – Pusternak et al., 2010).

Ο δεύτερος μηχανισμός ο οποίος είναι πολύ σημαντικός για την ενίσχυση της επίδοσης των παιδιών είναι ο κοινωνικός έλεγχος. Ο κοινωνικός έλεγχος εμφανίζεται κυρίως όταν το σχολείο και η οικογένεια συνεργάζονται αρμονικά για την επίτευξη κατάλληλων συμπεριφορών οι οποίες μπορεί να είναι εξίσου αποτελεσματικές για τα παιδιά στα πλαίσια του σχολείου και του σπιτιού (McNeal, 1999). Οι γονείς των παιδιών μπορεί να γνωριστούν μεταξύ τους, να γνωρίσουν τους εκπαιδευτικούς και να συμφωνήσουν ως προς τους στόχους τόσο τους συμπεριφορικούς όσο και τους ακαδημαϊκούς, έχοντας ως απώτερο στόχο τη μείωση των συμπεριφορικών προβλημάτων και την ακαδημαϊκή πρόοδο των παιδιών τους. Όταν τα παιδιά και οι συνομήλικόι τους λαμβάνουν τα ίδια μηνύματα από τον κοινωνικό τους περίγυρο για την επίδειξη κατάλληλης συμπεριφοράς σε διάφορες καταστάσεις, τα μηνύματα αυτά μπορούν να γίνουν πιο ξεκάθαρα και εύκολα επιτεύξιμα από τα ίδια τα παιδιά. Επιπλέον, όταν οι οικογένειες δε συμφωνούν μεταξύ τους ή με το σχολείο για κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές, η αποτελεσματικότητα των δασκάλων, των γονέων και άλλων ενηλίκων που εμπλέκονται με τα συγκεκριμένα παιδιά μπορεί να μειωθεί. Συμπερασματικά, οι δύο αυτοί μηχανισμοί, όταν λειτουργούν αρμονικά, ενισχύουν το ρόλο του σχολείου, αυξάνουν την ικανότητα των παιδιών, τα κίνητρό τους για μάθηση και τη δέσμευσή τους με το πλαίσιο του σχολείου (Pino – Pusternak et al., 2010) ⁴.

3. Επισκόπηση ερευνητικών στοιχείων

Σύμφωνα με πολλούς ερευνητές δεν είναι εύκολο να ορισθεί η γονεϊκή εμπλοκή ως έννοια καθώς πρέπει να εξετάζεται ποιες διαστάσεις της μελετώνται και ποια μεθοδολογία εφαρμόζεται κάθε φορά. Διάφοροι ορισμοί έχουν διατυπωθεί για την έννοια της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαίδευση των παιδιών και αυτό αποδεικνύει ότι αποτελεί μία πολυδιάστατη εννοιολογική κατασκευή, η οποία μπορεί να ερμηνευτεί και να ορισθεί με ποικίλους τρόπους και οι τρόποι αυτοί μπορεί να διαφέρουν στο κάθε ερευνητή. Σύμφωνα με τους Fan & Chen (2001), μπορεί να ορισθεί ως η ενασχόληση των γονέων με θέματα και δραστηριότητες που αφορούν την εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν την επικοινωνία τους με τους εκπαιδευτικούς, τη συμμετοχή τους σε εκδηλώσεις που διοργανώνει το σχολείο, και τις προσδοκίες των γονέων για την σχολική επίδοση των παιδιών τους. Στη διεθνή βιβλιογραφία, η πολυσημία του όρου διαπιστώνεται από τη διαφορετική νοηματοδότηση του όρου μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Οι γονείς αντιλαμβάνονται τη γονεϊκή εμπλοκή ως την πραγμάτωση της επιθυμίας τους να έχουν λόγο

⁴ Μασούρου, Β. (2012). ό.π., σσ. 21-23.

στα τεκταινόμενα στην τάξη και στο σχολείο, περισσότερο από ό,τι οι δάσκαλοι και οι διοικούντες είναι πρόθυμοι να επιτρέψουν (Chavkin & Williams, 1988) ⁵. Στην πραγματικότητα, ο όρος είναι τόσο ασαφής που μπορεί να σημαίνει οτιδήποτε. Σε μια προσπάθεια για την αναζήτηση του καλύτερου ορισμού, ορισμένοι ερευνητές (Hoover – Demsey et al., 1987) προχώρησαν σε μια διχοτομία σε σχέση με τις δραστηριότητες των γονέων. Τις διαχώρισαν σε εκείνες τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο σπίτι, όπως, για παράδειγμα, η βοήθεια του παιδιού στη σχολική εργασία, και σε εκείνες τις δραστηριότητες που αφορούν τους γονείς και λαμβάνουν χώρα στο σχολείο: από μια απλή επίσκεψη του γονιού στο σχολείο μια φορά το χρόνο μέχρι συχνές επαφές και συνεργασία γονιού – δασκάλου ή ακόμα και την πραγματική συμμετοχή του γονιού σε αποφάσεις που αφορούν τη διοίκηση του σχολείου (Britto & Waller, 1994) ⁶. Σύμφωνα με τον Γεωργίου (Γεωργίου, 2000), η γονεϊκή εμπλοκή ορίζεται ως ο τρόπος, με τον οποίο ο γονέας συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία του παιδιού του στο σπίτι και στο σχολείο ⁷.

Ο Marjoribanks (1983) και ο Watson με τους συνεργάτες του (1983) μιλούν για εμπλοκή αλλά αναφέρονται μόνο στην προφορική ενίσχυση του γονιού προς το παιδί, όσον αφορά τη σχολική του εργασία. Οι Hess κ.ά (1984) χρησιμοποιούν τον όρο γονεϊκή εμπλοκή, αλλά εννοούν τις γονεϊκές προσδοκίες. Ο Bloom (1984) αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους οι γονείς βοηθούν τα παιδιά τους να αναπτύξουν κίνητρα για μάθηση και άλλες θετικές στάσεις. Οι Keith κ.ά. (1986) συζητούν για την εποπτεία της καθημερινής δραστηριότητας και της σχολικής εργασίας του παιδιού και όχι για άλλα είδη γονεϊκής εμπλοκής ⁸. Σύμφωνα με τον Baker και τους συνεργάτες του (Baker, Denessen, & BrusLaeven, 2007), η γονεϊκή εμπλοκή μπορεί να ορισθεί σύμφωνα με πέντε διαστάσεις, συγκεκριμένα, με την επίδραση που πιθανόν ασκούν οι γονείς στις συνήθειες τακτικές του σχολείου, την επικοινωνία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς, την ενημέρωσή τους για τα θέματα που αφορούν το παιδί τους και το σχολικό πλαίσιο και την εμπλοκή τους σε σχολικές δραστηριότητες των παιδιών στο σπίτι.

Επιπλέον, η Epstein (1995) όρισε τη γονεϊκή εμπλοκή περιγράφοντας έξι τρόπους με τους οποίους οι γονείς θα ενισχύσουν τη μάθηση και τη σχολική επιτυχία των παιδιών τους οι οποίοι έχουν ως εξής:

- *Άσκηση του γονεϊκού ρόλου*, που σχετίζεται με την ανατροφή των παιδιών και με απαραίτητες δεξιότητες που πρέπει οι γονείς να κατέχουν. Το σχολείο πρέπει, σε συνεργασία με τους γονείς, να καταλήγει σε ένα οικογενειακό περιβάλλον, το οποίο υποστηρίζει τις διαδικασίες μάθησης, ενημερώνοντας τους γονείς υπεύθυνα σχετικά με ζητήματα που αφορούν την υγεία των παιδιών, τις διατροφικές τους ανάγκες, ζητήματα πειθαρχίας, τις βασικές ανάγκες τους, την απαιτούμενη καθοδήγηση ως προς την οργάνωση του διαβάσματος στο σπίτι και τις πιθανές γονεϊκές προσεγγίσεις.

⁵ Chavkin, N., & Williams, D. (1988). Critical issues in teacher training for parent involvement. *Educational Horizons*, 66, 164.

⁶ Μασούρου, Β. (2012). *Η Γονεϊκή Εμπλοκή ως βασικός παράγοντας διαμόρφωσης της σχολικής αποτελεσματικότητας σε Σχολεία Ενιάιου Αναμορφωμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σσ. 16-17.

⁷ Γεωργίου, Σ. «Παράμετροι και συνέπειες της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους» στη: *Σύγχρονη Εκπαίδευση* (2000 β), σ. 56.

⁸ Γεωργίου, Σ. ό.π., σσ. 70- 73,128.

- *Επικοινωνία*, η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη αποτελεσματικών επικοινωνιακών σχέσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Συνήθως, τα σχολεία τα οποία εστιάζουν στην αποτελεσματική επικοινωνία των δύο φορέων, ξεκινούν με μία συνάντηση των δύο μερών στην αρχή της σχολικής χρονιάς, πριν καν τα παιδιά εμφανίσουν κάποιο πρόβλημα στην επίδοση ή τη συμπεριφορά τους, ώστε η αρχική φύση της συνάντησης γονέων και σχολείου να έχει θετικό χαρακτήρα. Μέσα από τακτικές τηλεφωνικές και δια ζώσης επικοινωνίες, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις γραπτές ενημερώσεις, οι γονείς ενημερώνονται άμεσα από το σχολείο αναφορικά με την πρόοδο των παιδιών τους, με σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν τα παιδιά τους αλλά και αναφορικά με το σχολικό πρόγραμμα γενικότερα.
- *Εθελοντισμός*, μέσα από την εθελοντική δραστηριότητα των γονέων στη σχολική μονάδα, δίνεται η ευκαιρία στο κάθε γονιό να καταφέρει να συνεισφέρει με τις γνώσεις του και την προσφορά του στη προώθηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Έτσι, οι γονείς θα μπορέσουν να αναπτύξουν επικοινωνιακές σχέσεις με το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου, αλλά και τα ίδια τα παιδιά θα εξοικειωθούν με το χαρακτήρα και την έννοια του εθελοντισμού.
- *Μάθηση στο σπίτι*, μέσα από σχετικές δραστηριότητες οι γονείς ενημερώνονται καλύτερα αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς στόχους του σχολείου, έτσι ώστε να ακολουθούν μία κοινή γραμμή με τους δασκάλους και να μην υπάρχει σύγχυση στους μαθητές. Επίσης, μέσα από τέτοιες δραστηριότητες οι γονείς θα μπορέσουν να γεφυρώσουν τυχόν πολιτισμικές διαφορές με τις οποίες έρχεται το παιδί σε επαφή στο σχολείο, και να υιοθετήσουν κατάλληλες τεχνικές ώστε να προωθήσουν τα παιδιά τους στη λήψη σωστών αποφάσεων και το καθορισμό συγκεκριμένων εφικτών στόχων οι οποίοι είναι αρμονικοί με τα ταλέντα και τις αδυναμίες τους.
- *Λήψη αποφάσεων*, μέσα από τη συμμετοχή σε συμβούλια και συλλόγους. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές συνειδητοποιούν τη δύναμη της οικογενειακής εμπλοκής στις σημαντικές σχολικές αποφάσεις, ενώ όταν οι γονείς τους συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων τότε αυξάνονται οι πιθανότητες να τοποθετηθούν οι ίδιοι οι μαθητές στο επίκεντρο των εξελίξεων και η προώθηση των δικών τους συμφερόντων, όπως αυτά θα ενισχυθούν από τους γονείς τους.
- *Συνεργασία με την κοινότητα*, μέσα από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στον τελευταίο τύπο γονεϊκής εμπλοκής κυρίως θα επωφεληθούν τα παιδιά εκείνα τα οποία έχουν ανεπτυγμένες εξωσχολικές δραστηριότητες, ενώ όλοι οι μαθητές θα μπορέσουν να έχουν μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τον πραγματικό κόσμο, για την αγορά εργασίας και τις δικές τους προοπτικές σε αυτήν (Erstein, 1995) ⁹.

4. Η σύνδεση της γονεϊκής εμπλοκής με τις μαθησιακές επιδόσεις των μικρών παιδιών

Πληθώρα ερευνών επιβεβαιώνουν τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η γονεϊκή εμπλοκή στην σχολική επιτυχία. Σύμφωνα με έρευνες, οι γονείς παιδιών με καλές επιδόσεις έχουν περισσότερες πιθανότητες να εμπλακούν. Σύμφωνα με άλλους ερευνητές, όμως, υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στη σχολική επιτυχία και τη συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών, διότι η τελευταία πραγματοποιείται όταν υπάρχουν προβλήματα. Παρ'

⁹ Σταυρίδου, Κ. (2015). *Γονεϊκή εμπλοκή στη σχολική επίδοση και στην κοινωνική προσαρμογή του παιδιού και ο ρόλος του πατέρα*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

όλα αυτά, η εμπλοκή των γονέων έχει συνδυαστεί με την υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση και την επιτυχημένη εκπαιδευτική σταδιοδρομία των μαθητών, σε συνδυασμό με την επιβράβευση των χαρακτηριστικών τους που συμβάλουν στην κατεύθυνση αυτή. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι το κλίμα του σχολείου, η βελτιωμένη σχολική παρουσία και συμπεριφορά, οι καλύτερες δεξιότητες αυτό-ρύθμισης, οι θετικές αντιλήψεις για την τάξη, οι υψηλότερες εκπαιδευτικές φιλοδοξίες και ο υψηλότερος προσανατολισμός στην εργασία.

Σύμφωνα με ερευνητές, όταν οι γονείς εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία επηρεάζουν τα κίνητρα των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, μεταφέρουν στα παιδιά την αίσθηση πως αξίζουν, αυξάνοντας έτσι τις πεποιθήσεις επάρκειάς τους και την αίσθηση προσωπικής ευθύνης απέναντι στη σχολική μάθηση, χαρακτηριστικά μαθητών με υψηλές επιδόσεις. Ταυτόχρονα, άλλοι καταλήγουν, επίσης, στο συμπέρασμα πως η γονεϊκή εμπλοκή στηρίζει και αυξάνει τη συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία, το ενδιαφέρον τους για τη μάθηση, ενώ, ταυτόχρονα, συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας θετικότερης εικόνας για τις ικανότητες τους και την αίσθηση προσωπικής ευθύνης για τη μάθησή τους¹⁰.

5. Σχέση σχολείου-οικογένειας: από τη γονεϊκή συμμετοχή / εμπλοκή

Το σχολείο και η οικογένεια αποτελούν τους πρώτους φορείς κοινωνικοποίησης του νεαρού ατόμου και συχνά λειτουργούν συμπληρωματικά¹¹. Τα πρώτα ερεθίσματα που λαμβάνει το παιδί, από την γέννησή του μέχρι να ενηλικιωθεί, αποτελούν μέρος του άξονα επιρροής των γονέων. Η αποστολή και η ευθύνη των γονέων είναι σημαντική και συνδέεται με τους γενικούς σκοπούς της παρεχόμενης εκπαίδευσης από το σχολείο¹². Για τα ελληνικά δεδομένα, οι γονείς αν και θεωρούνται υπεύθυνοι για τη μόρφωση των παιδιών τους, επιβλέποντας και επιδιώκοντας την εννιάχρονη υποχρεωτική φοίτησή τους στο σχολείο, δεν προβλέπεται τυπικά από τη νομοθεσία να εμπλακούν ενεργά στην εκπαίδευση¹³. Μέχρι πρόσφατα, το σχολείο και η οικογένεια θεωρούνταν πεδία με περιορισμένες δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας. Το δικαίωμα λόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία παραδοσιακά κατείχαν ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές, ενώ οι γονείς παρέμεναν αποκομμένοι από τις σχολικές διεργασίες. Ο διαχωρισμός αυτός καλλιέργησε την αμοιβαία καχυποψία με τις σχέσεις εκπαιδευτικού και γονέων να χαρακτηρίζονται εχθρικές¹⁴.

¹⁰ Αγγελοπούλου, Ι. (2009). *Πρακτικές συνεργασίας σχολείου – οικογένειας: ο ρόλος των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών για τη γονεϊκή εμπλοκή της εμπιστοσύνης τους προς τους γονείς και των πεποιθήσεων αυτο-αποτελεσματικότητάς τους*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, σσ. 23-24.

¹¹ Παπάζογλου Μ., (1984). *Σχέσεις σχολείου-οικογένειας. Τα δικαιώματα εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών*, σσ. 11-13.

¹² Χαραλαμπίδης, Γ. Ν. (1984). *Θεωρία της Παιδείας (Γενική Παιδαγωγική)*, σσ. 162-164.

¹³ Παπάζογλου Μ., ό.π., σσ. 13-15.

¹⁴ Συμεού, Λ., (2003). «Σχέσεις σχολείου-οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές συνεπαγωγές». Στο *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, σσ. 1-2.

Η καλή συνεργασία εξασφαλίζεται με τη συνεχή επαφή, την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και αμοιβαίου σεβασμού και την ενεργητική ακρόαση όλων των εμπλεκόμενων μελών, γονέων, εκπαιδευτικών, μαθητών. Έχει αποδειχθεί ερευνητικά ότι η συνεργασία γονιών-σχολείου επιδρά θετικά στην ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών (Erstein, 2001; Shumow & Harris 2000; Secada, 1989), στη συμπεριφορά του μαθητή στο σχολείο, στην αλλαγή στις απόψεις των μαθητών σχετικά με το κλίμα στην τάξη, στην αύξηση των κινήτρων για μάθηση (Secada, 1989), στη θετική στάση και συμπεριφορά των μαθητών (Greenwood & Hickman, 1991) στη βελτίωση της σχέσης γονιών-μαθητή (Oaks & Lipton, 1990).

Τα οφέλη για τους γονείς είναι:

- Η επικοινωνία και οι σχέσεις με τα παιδιά τους βελτιώνονται .
- Σωστή εκτίμηση των ικανοτήτων και των αδυναμιών των παιδιών τους.
- Αυτοϊδέα Γονέων.
- Οικειότητα και κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης.
- Βελτίωση των γνώσεων τους.

Τα οφέλη για τους εκπαιδευτικούς είναι:

- Στήριξη του εκπαιδευτικού τους έργου από τους ίδιους τους γονείς.
- Θετική αξιολόγηση του έργου τους.

Προβλήματα στη συνεργασία Γονέων – Σχολείου.

Οι γονείς πολλές φορές αδιαφορούν ή αντιδρούν σε οποιαδήποτε προσπάθεια εμπλοκής τους. Η έλλειψη χρόνου, η έλλειψη γνώσεων και ικανοτήτων, προσωπικές αρνητικές εμπειρίες από την επαφή τους με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς αποτελούν κάποιες αιτίες που δικαιολογούν τη στάση τους (Greenwood & Hickman, 1991). Από την άλλη πλευρά, οι δάσκαλοι θεωρούν πολλές φορές τη συμμετοχή των γονιών απειλή για τους ίδιους, αφού αισθάνονται την παρουσία των γονιών ως έλεγχο και όχι ως βοήθεια στο έργο τους. Τα βασικότερα από τα προβλήματα συνεργασίας που βλέπουν οι γονείς εντοπίζονται στους παρακάτω τρεις τομείς:

- Στον τρόπο επικοινωνίας του σχολείου με την οικογένεια
- Στη στάση των εκπαιδευτικών
- Μη παραγωγική Ενημέρωση

Οι εκπαιδευτικοί τώρα από μέρους του βλέπουν διαφορετικά προβλήματα στην συνεργασία με τους γονείς ως βοήθεια στο έργο τους. Έχει παρατηρηθεί ότι ενώ πολλές φορές οι γονείς ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό στην πρόκληση του σχολείου για συνεργασία, η επιτυχία του σχολείου για συνεργασία και η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται κυρίως από την προσωπικότητα και την ευαισθησία του εκπαιδευτικού (Erstein, 1986).

6. Συμπεράσματα

Η οικογένεια και η εκπαίδευση είναι ίσως οι σημαντικότεροι θεσμοί που αναπτύχθηκαν στις κοινωνίες και συντελούν με μοναδικό τρόπο στη διατήρηση αλλά και στην οργάνωσή της. Η εκπαίδευση συμβάλλει στην ολόπλευρη και πνευματική ανάπτυξη των γνωστικών, συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών με στόχο την κοινωνική τους ένταξη. Η οικογένεια διαμορφώνει την προσωπικότητα, το χαρακτήρα, τις ηθικές αξίες, τον τρόπο σκέψης αλλά και τις συνήθειες του παιδιού και είναι υπεύθυνη για τη σχέση που θα αποκτήσει το παιδί με το σχολικό περιβάλλον. Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, οι στάσεις

και οι προσδοκίες τους, τα μορφωτικά ερεθίσματα που παρέχουν στο παιδί, καθώς και ο βαθμός εμπλοκής και συνεργασίας τους με το σχολικό περιβάλλον είναι παράγοντες που επιδρούν θετικά ή αρνητικά στη σχολική επίδοση του παιδιού.

Η αποτελεσματική συνεργασία οικογένειας και σχολείου, που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη, προωθεί τη γονεϊκή ενδυνάμωση μέσα από τη θετική, ουσιαστική, αμφίδρομη επικοινωνία, ανάμεσα στο σχολείο και στο σπίτι. Η εμπλοκή των γονέων δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στις τακτικές επισκέψεις ενημέρωσης που οργανώνονται από τον εκπαιδευτικό της τάξης αλλά και στη συνεργασία μαζί του για τη βελτίωση της επίδοσης του παιδιού ή την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς. Η καλή συνεργασία εξασφαλίζεται με τη συνεχή επαφή, την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και αμοιβαίου σεβασμού και την ενεργητική ακρόαση όλων των εμπλεκόμενων μελών, γονέων, εκπαιδευτικών, μαθητών.

Αν θέλουμε να δώσουμε αυθεντικές εκπαιδευτικές εμπειρίες σε όλα τα παιδιά, θα πρέπει να επανεξετάσουμε το μοντέλο της γονεϊκής συμμετοχής και να υποστηρίξουμε εκείνο το μοντέλο που δίνει αξία στη συμμετοχή των γονέων μέσα από διαφορετικές προοπτικές και προσδιορίζει ως γονεϊκή συμμετοχή κάθε συμμετοχή που επηρεάζει το παρόν και το μέλλον των παιδιών, μακριά από τους τοίχους της αίθουσας του σχολείου. Μέσα από τέτοιες πρακτικές και καθώς θα μαθαίνουμε από τις οικογένειες και τα ίδια τα παιδιά, θα εισάγουμε συνεχώς καινούργια ευρήματα στην πορεία της γνώσης, επανεξετάζοντας τις πολλαπλές επιλογές και τους ορισμούς της γονεϊκής συμμετοχής¹⁵.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bandura, A. (1973). *Aggression: a social learning analysis*. Prentice- Hall (Englewood Cliffs, N.J).
- Chavkin, N., & Williams, D. (1988). Critical issues in teacher training for parent involvement. *Educational Horizons*, 66.
- Clay, M. (1991). *Becoming literate. The construction of inner control*. Auckland: Heinemann.
- Gardner, H. (2006). *Πως το παιδί αντιλαμβάνεται τον κόσμο. Μέθοδοι διδασκαλίας σε αρμονία με τους τρόπους σκέψης του παιδιού* (Εισαγωγή – Επιμέλεια Ε. Κουτσουβάνου, Σ. Πανταζής). Αθήνα: Ατραπός.
- Goodman, Y. (1986). Children coming to know literacy. Στο W. Teale & E. Sulzby (Eds.), *Emergent literacy: Writing and reading*. Norwood: N. J. Ablex.
- Sulzby, E. (1991). *The development of the young child and the emergence of literacy. Handbook of research on the teaching of the English language Arts*. N.Y.: Macmillan Publishing Company.
- Αγγελοπούλου, Ι. (2009). *Πρακτικές συνεργασίας σχολείου – οικογένειας: ο ρόλος των πεπονημένων των εκπαιδευτικών για τη γονεϊκή εμπλοκή της εμπιστοσύνης τους προς τους γονείς και των πεπονημένων αυτο-αποτελεσματικότητάς τους*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Αποστόλου, Ε., Ιωακειμίδου, Ρ., & Λαμπριανίδου, Ε. (2015). Η παρέμβαση των γονέων στη Σχολική μονάδα – θεωρητική προσέγγιση (σσ. 15-16). Αλεξανδρούπολη: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε στις 28 Αυγούστου 2017 από:

¹⁵ Σακελαρίου, Μ. (2014). ό.π.

- http://83.212.168.214/jspui/bitstream/123456789/10489/1/Apostolou%20E.%20Ioaki%20midou%20R.%20Lamprianidou%20E._2015.pdf.
- Βεργιοπούλου, Α. (2016). *Σχέση σχολείου-οικογένειας και η στάση των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης απέναντι σε αυτή*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γεωργίου, Σ. (2000). *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γεωργίου, Σ. (2000β). «Παράμετροι και συνέπειες της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους». *Σύγχρονη Εκπαίδευση*.
- Γιαννικοπούλου, Α. (1998). *Από την προανάγνωση στην ανάγνωση. Οδηγός για γονείς και εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Γκλιάου, Ν. (2003). Βιβλιοθήκη στο νηπιαγωγείο. Χώρος δημιουργικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τχ. 35, 14-21.
- Καψάλης, Α. (1996, 1998). *Παιδαγωγική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ένωση Εκδοτών Βιβλίου Θεσσαλονίκης.
- Κωστούλη, Τ. (1999). «Ο γραπτός λόγος στο Δημοτικό Σχολείο: Προς μια κειμενογλωσσολογική προσέγγιση», εισήγηση στο συνέδριο για την ελληνική γλώσσα 1976-1996. Αθήνα: Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1996.
- Μακρή-Μπότσαρη, Ε. (2001). *Αυτοαντίληψη και Αυτοεκτίμηση: Μοντέλα, ανάπτυξη, λειτουργικός ρόλος και αξιολόγηση*.
- Μασούρου, Β. (2012). Η Γονεϊκή Εμπλοκή ως βασικός παράγοντας διαμόρφωσης της σχολικής αποτελεσματικότητας σε Σχολεία Ενιαίου Αναμορφωμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (σσ. 16-17). Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε στις 12 Αυγούστου 2017, από: <http://www.pre.uth.gr/new/el/content/1251-i-goneiki-emploki-os-vasikos-paragontas-diamorfosis-tis>.
- Μαυρουδή, Χ. Ανακτήθηκε στις 12 Αυγούστου 2017 από: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA153/diplomatikes/Mavroudi-2011.pdf>.
- Λίπα, Β., & Τσουκνάκη, Μ., (2010). «Μουσειακή αγωγή σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Μουσείο – όχι μαυσωλείο!». Στο *2ο Διεθνές Συνέδριο Προσχολικής Αγωγής «Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές στην προσχολική αγωγή και εκπαίδευση του 21ου αιώνα»*, 22-24 Οκτωβρίου, Ιωάννινα.
- Παπάζογλου, Μ. (1984). *Σχέσεις σχολείου-οικογένειας. Τα δικαιώματα εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών*.
- Παρασκευόπουλος, Α. (1993). *Εξελικτική Ψυχολογία*. Τόμος Α'. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Σακελαρίου, Μ. (2014). *Θεωρητική και Ερευνητική Προσέγγιση: «Προσχολική παιδαγωγική. Συνεργασία Οικογένειας-Σχολείου-Κοινότητας»*. Ιωάννινα: Έκδοση: 1.0. Διαθέσιμο στο: <http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1300>.
- Σταυρίδου, Κ. (2015). Γονεϊκή εμπλοκή στη σχολική επίδοση και στην κοινωνική προσαρμογή του παιδιού και ο ρόλος του πατέρα. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε στις 30 Αυγούστου 2017 από: <https://ikee.lib.auth.gr/record/267442/files/GRI-2015-14422.pdf>.
- Συμεού, Λ. (2003). «Σχέσεις σχολείου-οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές συνεπαγωγές». Στο *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*.

- Συμεού, Λ. (2002). Εμπλοκή των γονιών στο σχολείο: Η προοπτική των διευθυντών δημοτικής. *Πρακτικά VII Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου*. ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ τεύχος 107-108 «Γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης και επιδόσεις μαθητών σχολικής ηλικίας: θεωρητικές και πρακτικές όψεις».
- Τριλιανός, Α. (2003). *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας. Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη Διδακτική Πράξη*. Τόμος Α'. Αθήνα: Αθανάσιος Τριλιανός.
- Χαραλαμπίδης, Γ. Ν. (1984). *Θεωρία της Παιδείας (Γενική Παιδαγωγική)*, σσ. 162-164.
- Χατζηρήστου, Χ. (2011). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο: Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα. Δεξιότητες επικοινωνίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

